

Länsstyrelsen
Norrbotten

REGIONAL FÖRVALTNINGSPLAN

Järv

Regional förvaltningsplan för järv i Norrbottens län

Förvaltningsperiod 2022–2025

Länstyrelsen
Norrbotten

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Norrbottens län har i uppdrag att sammanställa en förvaltningsplan för järv i länet. Planen ska utgå från de nationella målen för rovdjur och ta hänsyn till de förutsättningar som finns i länet. Rovdjurspolitikens långsiktiga och övergripande mål är att rovdjurspopulationerna ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus i landet samtidigt som tamdjurshållning inte allvarligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas. Utifrån dessa faktorer utgår Norrbottens regionala delmål vilka beskrivs i denna förvaltningsplan.

Norrbotten har stationär förekomst av järv. De övergripande målen för förvaltningen av järvpopulationen i länet är:

Järvstammen i Norrbottens län ska uppnå miniminivån och bidra till att gynnsam bevarandestatus på nationell nivå bibehålls

Järvstammen i Norrbotten ska uppnå miniminivån på 36 föryngringar och sedan förvaltas inom fastställt intervall.

Minskade skador orsakade av järv

Järvstammen ska förvaltas på ett sådant sätt att omfattningen av skadorna inte allvarligt försvårar näringsverksamhet. Vid bedömning av skador och åtgärder beaktas förutsättningarna i det enskilda fallet.

Ökad tolerans för järv och ett ökat förtroende för förvaltningen

Rovdjursförvaltningen ska genomsyras av öppenhet och dialog. Länsstyrelsen ska tillsammans med andra aktörer verka för ökad kunskap och ökat förtroendet för förvaltningen. Toleransen för järv ska öka i skogslandet för att främja spridning i hela järvens naturliga utbredningsområde. Beslut ska vara väl avvägda och utan onödiga konflikter.

Ingen illegal jakt på järv

Illegal jakt ska inte förekomma i länet.

Innehåll

Regional förvaltningsplan för järv i Norrbottens län.....	3
Förvaltningsperiod 2022–2025.....	3
<hr/>	
1. Inledning	7
1.1. Syfte	7
1.2. Delmål för förvaltningen av järv.....	8
<hr/>	
2. Delmål 1 – Järvstammen i Norrbotten uppnår miniminivån och bidrar till gynnsam bevarandestatus på nationell nivå	9
2.1. Järv i Norrbotten.....	9
2.2. Precisering av delmål.....	10
2.3. Åtgärder för att uppnå målet	11
2.4. Uppföljning av delmål.....	11
<hr/>	
3. Delmål 2 – Minskade skador orsakade av järv	12
3.1. Rennäring	12
3.2. Tamdjur utanför renskötselområdet	14
3.3. Järven och människan	14
3.4. Licensjakt	14
3.5. Skyddsjakt.....	15
3.6. Preciseringar av delmål.....	15
3.7. Åtgärder för att nå målet	15
3.8. Uppföljning av delmål.....	16
<hr/>	
4. Delmål 3 – Ökad tolerans för järv och ett ökat förtroende för förvaltningen	17
4.1. Ökat förtroende	17
4.2. Ökad tolerans för järv.....	17
4.3. Socioekonomiska aspekter	17
4.4. Konsekvenser för länets huvudintressen	18
4.5. Viltförvaltningsdelegationens roll.....	18
4.6. Trakasserier	19
4.7. Preciseringar av delmålet.....	19
4.8. Åtgärder för att uppnå målet	19
4.9. Uppföljning av delmål.....	20
<hr/>	
5. Delmål 4 – Ingen illegal jakt efter järv	21
5.1. Precisering av delmål.....	21
5.2. Åtgärder för att uppnå målet	21
5.3. Uppföljning av delmål.....	22

1. Inledning

Syftet med dagens rovdjursförvaltning är att de stora rovdjuren ska finnas i så stort antal att arterna långsiktigt finns kvar i den svenska faunan och kan sprida sig till sina naturliga utbredningsområden. Syftet ska uppnås i takt med att samexistens mellan de stora rovdjuren och människan främjas samtidigt som skador förebyggs och begränsas.

I Norrbottens län förekommer lodjur, björn, järv och kungsörn. Även varg förekommer sporadiskt i länet. Då rovdjuren kan röra sig över mycket stora ytor och inte begränsas av regionala indelningar är det viktigt att förvaltningen samarbetar över administrativa gränser och ser människan, rovdjuren och rovdjurens bytesdjur i ett sammanhang.

Naturvårdsverket har det övergripande ansvaret för rovdjursförvaltningen och fastställer de mål för rovdjuren som gäller nationellt, medan länsstyrelserna tillsammans med respektive viltförvaltningsdelegation beskriver hur målen ska uppnås i samklang med de regionala förutsättningarna. Denna regionala plan beskriver förvaltningen av järv i Norrbottens län och kompletteras av den basrapport¹ som tagits fram för det norra rovdjursförvaltningsområdet, där Norrbotten ingår.

Norrbotten är Sveriges största län och täcker 25 % av landets yta. Här finns allt från höga fjäll och djupa skogar till vidsträckta stränder och städer vid Bottenvikens kust. I Norrbotten verkar 32 samebyar, vilkas betesland täcker in hela länets yta. Fjällsamebyar, skogssamebyar och koncessionssamebyar har alla unika förutsättningar, till exempel avseende rovdjursförekomst och betesmarkernas storlek och läge, som ger dem olika utmaningar.

1.1. Syfte

Länsstyrelsen ska enligt förordningen om förvaltning av stora rovdjur (2009:1263) upprätta en regional förvaltningsplan för björn, varg, järv, lodjur och kungsörn. Förvaltningsplanen ska beskriva hur de politiska målen om en gynnsam bevarandestatus och långsiktigt livskraftiga stammar för rovdjuren uppnås på regional nivå. Planen används som vägledning i den praktiska förvaltningen och ger förutsättningar för en förutsägbar förvaltning med tydliga mål och riktlinjer samt åtgärder för hur målen ska uppfyllas och vilka verktyg som finns. Planen ska revideras senast vart femte år och är framtagen av Länsstyrelsens tjänstemän och fastställd av viltförvaltningsdelegationen.

En viltförvaltningsdelegation är ett organ inom länsstyrelsen för samverkan i frågor som rör viltförvaltning inom länet. Viltförvaltningsdelegationen ska också besluta om övergripande riktlinjer för viltförvaltningen samt pröva frågor om godkännande av förslag på miniminivåer och länets

¹ Schneider, M. och Sahlen, E. (2018) Rovdjur i norra Sverige: förutsättningar, förekomst och förvaltning.

rovdjurförvaltningsplaner. Arbetet styrs av förordning (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer och är den huvudsakliga plattformen för dialog mellan länets berörda intressen. Delegationen har en viktig roll i den regionaliserade förvaltningen bland annat genom att lyfta fram de socioekonomiska aspekter som präglar länet. Detta möjliggör lokalt inflytande, ökad förståelse i alla riktningar och att hänsyn kan tas till de regionala förutsättningarna. Förvaltningsplanen är framtagen tillsammans med delegationen och delmålen är definierade av ledamöterna i enlighet med länets berörda intressen.

1.2. Delmål för förvaltningen av järv

Det övergripande och långsiktiga målet för rovdjurspolitiken är att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas². Länsstyrelsen har delat upp detta övergripande och långsiktiga mål i fyra delmål för att tydliggöra hur det övergripande målet ska uppnås.

- Järvstammen i Norrbottens län ska uppnå miniminivån och bidra till att gynnsam bevarandestatus på nationell nivå bibehålls
- Minskade skador orsakade av järv
- Ökad tolerans för järv och ett ökat förtroende för förvaltningen
- Ingen illegal jakt efter järv

Delmålen är framtagna för att stärka och upprätthålla en hållbar rovdjursförvaltning inom länet. Eftersom den regionala förvaltningen utgör en del av den nationella förvaltningen och följer Naturvårdverkets förvaltningsarbete, utgår länets regionala delmål från Naturvårdverkets nationella delmål³. Detta underlättar uppföljningen av målen på både nationell och regional nivå och ger Länsstyrelsen möjlighet att styra förvaltningen efter Naturvårdverkets vägledning. Eftersom delmålen på regional nivå bidrar till att uppnå Naturvårdverkets delmål på nationell nivå finns en stark koppling mellan dem, och till det övergripande rovdjurspolitiska målet.

² En hållbar rovdjurspolitik, Prop. 2012:13/191, sid. 14

³ Nationell förvaltningsplan för järv, sid 20-37

2. Delmål 1 – Järvstammen i Norrbotten uppnår miniminivån och bidrar till gynnsam bevarandestatus på nationell nivå

Detta delmål är länets motsvarighet till Naturvårdsverkets delmål om att järvstammen i Sverige ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus⁴. Begreppet gynnsam bevarandestatus omfattar både ett referensvärde för populationsstorlek och ett referensvärde för utbredningsområde. För att arten ska ha en gynnsam bevarandestatus krävs att dess populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö, att artens naturliga utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, samt att det finns – och sannolikt kommer att finnas – en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska behållas på lång sikt⁵.

Järvens referensvärde för gynnsam bevarandestatus för utbredningsområde är enligt propositionen ”En hållbar rovdjurspolitik 2012/13:191” den alpina regionen av fjällkedjan och fjällnära skogsterräng i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands och Dalarnas län.

Enligt riksdagens beslut den 10 december 2013 ska referensvärdet för järv ligga mellan 500 och 600 individer. Naturvårdsverket fastställde den 16 december 2013 detta referensvärde till 600 individer (NV-09661-12). Detta motsvarar det minsta antalet järvindivider som ska finnas i Sverige för att järvstammen ska ha en gynnsam bevarandestatus.

2.1. Järv i Norrbotten

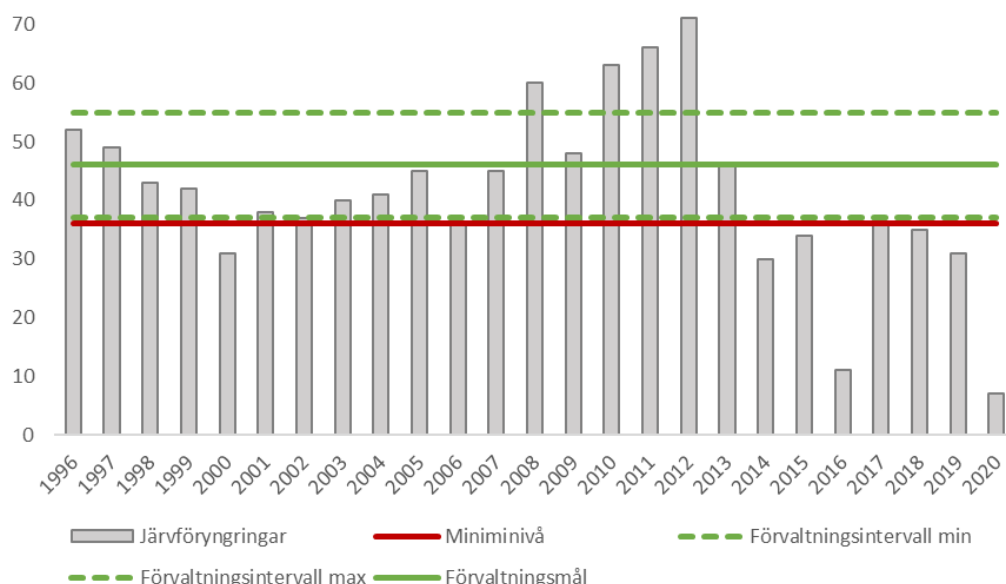
Järvens referensvärde för populationsstorlek fördelas mellan förvaltningsområdena som i sin tur ger ett förslag på fördelning mellan länen inom förvaltningsområdet. Det är i slutänden Naturvårdsverket som fastställer

⁴ Nationell förvaltningsplan för järv, sid 20-24

⁵ Art- och habitatdirektivet, artikel 1, i)

fördelningen som en så kallad miniminivå per län. Miniminivån anges i järvföryngringar och motsvarar således det lägsta antalet järvföryngringar som ska finnas inom länet för att arten ska ha en gynnsam bevarandestatus. I april 2020 fastställde Naturvårdsverket miniminivån för Norrbotten till 36 föryngringar⁶, vilket motsvarar ungefär 226 individer⁷.

Viltförvaltningsdelegationen i Norrbottens län beslutade våren 2021 att förvaltningsmålet för järv ska vara 46 föryngringar⁸. Förvaltningsintervallet, som populationen kan fluktuera inom, fastställdes till 37 - 55 föryngringar. Målet och intervallet togs fram i samverkan med övriga länsstyrelser i det norra rovdjursförvaltningsområdet. Förvaltningsintervallet är baserat på den årliga variationen i järvstammens populationsstorlek i länet, vilket huvudsakligen syftar till att minska risken för att stammen hamnar under miniminivån enbart på grund av naturlig fluktuation. Att det finns tillförlitliga data från inventeringar är en förutsättning för en långsiktigt hållbar förvaltning av järvstammen.

Figur 1. Godkända föryngringar av järv från inventeringar Norrbotten under perioden 1996–2020. Figuren visar även de förvaltningsintervaller som beslutades våren 2021.

2.2. Precisering av delmål

- Populationen uppnår och bibehåller förvaltningsmålet och varierar inom förvaltningsintervallet.
- Järvstammen får en jämnare spridning över länet och etablerar sig i skogslandskapet.

⁶ Naturvårdsverkets beslut, NV-01525-18

⁷ Nationell förvaltningsplan för järv, sid 74

⁸ Länsstyrelsens beslut, 511-5875-2021

2.3. Åtgärder för att uppnå målet

- Länsstyrelsen genomför årlig inventering av järvföryngringar i länet.
- Länsstyrelsen beaktar målet om en etablerad järvstam i skogslandskapet vid beslut om skyddsjakt.
- Länsstyrelsen använder aktuell forskning som underlag för förvaltningsbeslut.
- Länsstyrelsen fortsätter arbetet med förvaltningsverktyget i samverkan med länets samebyar.
- Länsstyrelsen samverkar med övriga län i det norra rovdjursförvaltningsområdet och vid behov med övriga rovdjursförvaltningsområden.
- Viltförvaltningsdelegationen fastställer förvaltningsmål och förvaltningsintervall som beaktar den nationella rovdjurspolitiken, länets miniminivå och de regionala förvaltningsmålen samt aktuella forskningsresultat.

2.4. Uppföljning av delmål

- Delmålen följs upp med hjälp av de årliga inventeringarna. Av inventeringsresultaten framgår järvstammens spridning och antalet godkända föryngringar. Möjligheterna att förvalta järvstammen påverkas därför av träffsäkerheten i inventeringsresultaten.
- Länsstyrelsen använder dna-resultaten från biologiska prover insamlade från järv som komplement till inventeringen för att uppskatta järvstammens täthet och spridning.

3. Delmål 2 – Minskade skador orsakade av järv

Förekomst av järv kan innebära risk för skador och olägenheter vilket påverkar människor som bor och verkar där järvar befinner sig. Det övergripande målet inom rovdjurspolitiken är att järven ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas⁹. Skador av järv ska i första hand förebyggas. Syftet med det skadeförebyggande arbetet är att minska skadorna och därmed förhindra att tamdjurshållning påtagligt försvåras. I andra hand kan skador ersättas. Begreppet påtagligt försvårad tamdjurshållning ska inte förväxlas med en enskild situation då allvarlig skada orsakad av rovdjur uppkommer¹⁰. En viss påverkan av yttre faktorer, till exempel rovdjur, kan anses vara en normal affärsrisk när man bedriver tamdjursskötsel.

3.1. Rennäring

Faktiska skador på tamdjur och inkomstbortfall orsakade av rovdjur är en källa till konflikt mellan människa och rovdjur. I Norrbottens län orsakar järven mest skador för rennäringen. För rennäringen gäller ett särskilt ersättningsystem, som skiljer sig från ersättningen till övrig tamdjurshållning. Ersättningen för järv är baserad på antalet föryngringar i en sameby. Systemet bygger på premissen att om det förkommer järv inom en sameby, är även en viss skadebild förväntad och den ersätts oavsett om det sker några skador eller inte. På nationell nivå är järven, näst efter lodjuret, det rovdjur som bedöms döda det största antalet renar¹¹. Även i Norrbottens län bedöms järv och lodjur vara orsaken till majoriteten av de dokumenterade skadorna på ren¹². I områden där både järv och lodjur förekommer har de skador som järven orsakar beräknats vara mindre eftersom järven då kan nyttja bytesrester som lodjuren lämnar efter sig¹³. Syftet med ersättningsystemet är att kompensera för förluster, merarbete och förebyggande åtgärder för renägaren utifrån det faktum att rovdjuren orsakar skada. På detta sätt ges möjlighet till en ökad tolerans för järvens existens inom renskötselområdet.

Järvstammen är inte jämnt fördelad över länet. Förekomsten är mer koncentrerad ovan odlingsgränsen, vilket även framgår av skadebilden. En

⁹ En hållbar rovdjurspolitik, Prop. 2012:13/191, sid. 14

¹⁰ Nationell förvaltningsplan för järv, sid 27

¹¹ Nationell förvaltningsplan för järv, sid 25

¹² Rovbase, Naturvårdsverkets och Miljödirektoratets databas för rovdjursförvaltning.

¹³ Nationell förvaltningsplan för järv, sid 25

jämnare spridning av järvstammen i länet kan bidra till att minska skadorna orsakade av järv där stammen i dagsläget är som tätast.

Toleransnivån för skador på ren orsakade av stora rovdjur ska enligt riksdagsbeslutet om en hållbar rovdjurspolitik vara maximalt 10 % räknat på den aktuella samebyns faktiska renantal¹⁴. Länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Jämtlands och Dalarnas län arbetar för närvarande tillsammans med Sametinget och landets samebyar med en modell för adaptiv förvaltning av stora rovdjur i renskötselområdet, ett så kallat förvaltningsverktyg. Den bärande tanken med förvaltningsverktyget är att skadorna för renskötseln ska begränsas så att de hamnar under den av riksdagen antagna toleransnivån på ett sätt som har så små konsekvenser på rovdjursstammarnas bevarandestatus som möjligt. Länsstyrelsen anser att arbetet med toleransnivån och förvaltningsverktyget är mycket viktigt för att förebygga och minska rovdjursskadorna inom rennäringen, och att det även kan bidra till att uppnå det övergripande målet om att tamdjurshållning inte påtagligt ska försvåras.

Renskötarna har stor kunskap om olika skadeförebyggande åtgärder, vilka utgör en stor och naturlig del av renskötselarbetet. Inom renskötselområdet är renen den primära födoresursen för järv och det är därför osannolikt att all predation kan förebyggas samtidigt som gynnsam bevarandestatus för arten upprätthålls. Det bör däremot vara möjligt att minska förlusterna till järv. Syftet med skadeförebyggande åtgärder är att försöka minska förlusterna under de perioder eller i de områden då skadorna är som mest omfattande. Exempel på skadeförebyggande åtgärder inom renskötseln kan vara: ökad bevakning av hjordarna, kalvning i hägn, utfodring, flytt av renar, GPS-halsband på renar och försök att skrämman bort rovdjuren. Ett skrämselförsök får aldrig vara så utdraget att det är att likna vid förföljelse. I vissa fall, till exempel inom några forskningsprojekt, har rovdjur försetts med GPS-sändare, vilket har gjort det möjligt att lokalisera rovdjuret. Därmed har skadeförebyggande åtgärder kunnat riktas till rätt plats. Naturvårdsverket kan i enstaka fall, då det genetiska värdet av ett rovdjur är särskilt högt, besluta om att flytta rovdjuret för att förhindra fortsatt skada. Detta görs dock väldigt restriktivt och har hittills aldrig varit aktuellt för järv.

Användningen av förebyggande åtgärder kan ibland leda till andra problem och det är upp till samebyn att bedöma om åtgärderna är möjliga. Förutsättningar för skadeförebyggande åtgärder skiljer sig åt beroende på hur renhjordarna och renskötseln är utformad i varje enskild sameby. Kalvning i hägn kan exempelvis medföra risker för renens hälsa och ökad risk för smittspridning om renhjorden är för stor. Kalvning i hägn ses dessutom av många som ett avsteg från den traditionella renskötseln och därmed inte som en långsiktig åtgärd för att underlätta samexistensen med rovdjur.

¹⁴ En hållbar rovdjurspolitik, Prop. 2012:13/191, sid. 65-70

3.2. Tamdjur utanför renskötselområdet

Järven orsakar också direkta och indirekta skador utanför renskötselområdet, främst på fårskötsel. Dock är omfattningen av angrepp på andra tamdjur än ren mycket begränsad inom Norrbottens län. Under de senaste tio åren har det inte inkommit någon rapportering till Länsstyrelsen om skador eller angrepp orsakade av järv på andra tamdjur än ren. Arbetet med att förebygga skador orsakade av järv på andra tamdjur än ren är trots detta fortfarande viktigt för att uppnå rovdjurspolitikens övergripande mål.

Skadeförebyggande åtgärder för andra tamdjur än ren består dels av permanenta åtgärder för att långsiktigt minska skaderisken, dels av akuta åtgärder för att minska risken för ytterligare skador direkt efter ett angrepp. För att förebygga skador på tamdjur finns flera olika metoder. För de flesta hägnade djur bedömer Viltskadecenter att stängsling med ett bra elstängsel är den bästa metoden. För verksamheter med fritt betande tamdjur, till exempel fåboddrift, är utvecklingsbehovet för förebyggande åtgärder avsevärt större. Även när det gäller löshundsjakten är utvecklingsbehovet avseende skadeförebyggande åtgärder stort. För ytterligare information om skadeförebyggande åtgärder för andra tamdjur än renar, se den nationella förvaltningsplanen för järv¹⁵ och Viltskadecenters hemsida.

3.3. Järven och människan

Trots att järven expanderar i skogslandet och därmed kommer närmare tätbefolkade trakter har hittills inga närgångna järvar rapporterats av allmänheten. Däremot har det förekommit att järvar brutit sig in i för tillfället obebodda stugor i fjällen och förorsakat skador på byggnader, inredning och matförråd.

3.4. Licensjakt

Licensjakt är en populationsreglerande jakt som avser att minska de skador som höga tätheter av järv medför. Jakten kan bidra till att minska konflikten mellan järv och människa i de områden där järvpopulationen är tät och på så sätt medverka till att acceptansen för järv, och även andra rovdjur, upprätthålls. Naturvårdsverket är den myndighet som har möjlighet att besluta om licensjakt¹⁶ om förutsättningarna tillåter detta. Med stöd från 24 a § Jaktförordning (1987:905) kan Naturvårdsverket besluta om att delegera rätten till att besluta om licensjakt till länsstyrelser inom bestämda rovdjursförvaltningsområden¹⁷ under förutsättning att antalet föryngringar för arten överstiger de fastställda miniminivåerna¹⁸. Ett beslut om licensjakt får fattas om det inte finns någon annan lämplig lösning och om jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos arten. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammens storlek och sammansättning, ske selektivt och under strängt kontrollerade former¹⁹.

¹⁵ Nationell förvaltningsplan för järv, sid 55-59

¹⁶ 23d § Jaktförordning (1987:905)

¹⁷ 2 § Förordning (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn

¹⁸ 5 § Förordning (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn

¹⁹ 23 c § Jaktförordning (1987:905)

Naturvårdsverket beslutade om en begränsad licensjakt efter järv i Jämtlands län under 2019, men därefter har licensjakt som förvaltningsåtgärd för järv inte använts. Efter år 2012 har antalet godkända järvföryngringar på inventeringen inte överstigit den fastställda miniminivån i Norrbottens län, och därmed har det inte varit aktuellt med licensjakt.

3.5. Skyddsjakt

Om det finns risk för allvarliga skador inom renskötseln eller annan tamdjurshållning, finns möjligheten att besluta om skyddsjakt. Precis som för licensjakt är Naturvårdsverket den myndighet som får besluta om skyddsjakt²⁰ om förutsättningarna tillåter detta, men med stöd av 24 a § Jaktförordning (1987:905) kan Naturvårdsverket delegera rätten att besluta om skyddsjakt till länsstyrelserna. Beslut om skyddsjakt kan fattas efter ansökan från enskild, eller på myndighetens egna initiativ. För att skyddsjakt ska kunna beviljas ska tre kriterier²¹ vara uppfyllda:

- Det får inte finnas någon annan lämplig lösning än skyddsjakt
- Skyddsjakten får inte försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde
- Skyddsjakten ska förhindra allvarlig skada

Skyddsjakt kan därmed nyttjas när risken för allvarlig skada är överhängande och det inte finns några andra lämpliga åtgärder att vidta. Om skyddsjakten bedöms försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus, ska den inte beviljas.

3.6. Preciseringar av delmål

- Skadorna inom rennäringen orsakade av rovdjur ska vara maximalt 10 % av samebyns faktiska renantal (vinterjord efter slakt före kalvning).
- Skador orsakade av järv på andra tamdjur än ren ska fortsatt vara låga.
- Antalet järvar som närmar sig människor och bebyggelse ska fortsätta vara lågt

3.7. Åtgärder för att nå målet

- Länsstyrelsen arbetar med förvaltningsverktyget för rennäringen och avser att, i samarbete med varje sameby, beräkna hur stora förlusterna till rovdjuren är och ta fram planer för hur förlusterna till rovdjuren kan minskas till toleransnivån, med så små konsekvenser för rovdjursstammarna som möjligt.
- Med stöd av förvaltningsverktygets planer utformas förvaltningen för att minska skadorna i för rennäringen särskilt sårbara områden.

²⁰ 23 b § Jaktförordning (1987:905)

²¹ 23 a § Jaktförordning (1987:905)

- Länsstyrelsens personal bistår med råd och verktyg för att förebygga och förhindra skada eller ytterligare skada vid rovdjursangrepp.
- Länsstyrelsen beaktar målet om en jämnare spridning av järvstammen i länet vid beslut om skydds jakt.
- Länsstyrelsen och samebyarna inventerar årligen järvstammen. Sametinget lämnar ersättning för rovdjursförekomst till samebyarna.
- Länsstyrelsen lämnar bidrag till skadeförebyggande åtgärder, samt betalar ut ersättning för uppkomna skador på tamdjur (undantag för ren) orsakade av järv.
- Länsstyrelsen besiktigar och dokumenterar uppkomna skador. Detta ligger bland annat till grund för beslut om skydds jakt, och även till den ersättning som betalas ut för uppkomna skador både på ren och övriga tamdjur. Exempelvis betalar Sametinget ut ersättning för "massdöd"²² till samebyarna. En representant från samebyarna kan också dokumentera och registrera skador i Rovbase i de fall Länsstyrelsen inte har möjlighet att närvara.
- Länsstyrelsen kan, när förutsättningarna är uppfyllda, bevilja skydds jakt för att förhindra allvarlig skada orsakad av järv.

3.8. Uppföljning av delmål

- Länsstyrelsen följer årligen upp hur arbetet med toleransnivån och förvaltningsverktyget för rennäringen genomförts och om skadenivån inom rennäringen minskat.
- Åtgärden för en jämnare spridning av järv i länet följs upp årligen genom inventeringarna.
- Länsstyrelsen följer årligen upp arbetet med att lämna bidrag för skadeförebyggande åtgärder, samt betalar ut ersättning för uppkomna skador på tamdjur, dock inte på ren.
- Länsstyrelsen besiktigar och dokumenterar inrapporterade skador. Uppkomna skador på tamdjur inklusive ren registreras, av Länsstyrelsen och samebyarna, i databasen Rovbase.
- Länsstyrelsen sammanställer och analyserar årligen beslut om skydds jakt och eventuell licensjakt samt övrig känd dödlighet och använder som underlag för kommande förvaltningsåtgärder.

²² Information om massdöd på Sametingets hemsida: <https://www.sametinget.se/103679>

4. Delmål 3 – Ökad tolerans för järv och ett ökat förtroende för förvaltningen

Många människor berörs direkt eller indirekt av rovdjursförvaltningen. Länsstyrelsens bedömning är att en förvaltning som uppfattas som effektiv och tydlig av allmänheten, olika intressegrupper och andra berörda myndigheter, också uppfattas som legitim, ansvarsfull och trovärdig. Även graden av delaktighet och möjligheten att kunna påverka förvaltningen inverkar på förtroendet för förvaltningen.

4.1. Ökat förtroende

För att öka förtroendet för förvaltningen krävs att förvaltningen är lagenlig, faktabaserad, transparent och genomförs av en regelbunden samverkan med och mellan enskilda individer, verksamheter och regionala och nationella myndigheter²³. Även de förvaltande myndigheternas tillgång till resurser för att snabbt kunna agera vid exempelvis ett rovdjursangrepp är av största vikt för förtroendet för förvaltningen. Förtroendet bedöms också kunna öka när skador förebyggs i ett så tidigt skede som möjligt och därför läggs idag stora resurser på skadeförebyggande åtgärder och åtgärder som motverkar närgångna rovdjur och förhindrar allvarlig skada. En pålitlig och transparent övervakning av rovdjursstammarnas status samt forskningsunderlag kring rovdjur och rovdjursförvaltning är avgörande komponenter för förvaltningssystemets trovärdighet.

4.2. Ökad tolerans för järv

En ökad tolerans för järvförekomst i skogslandet är en viktig del i att främja spridningen av järv i länet. I viltförvaltningsdelegationens arbete med förvaltningsplanen har flera lämpliga förslag för att uppnå målet om en ökad tolerans för järv framkommit. Bland annat har det poängterats att öppenhet och tydlighet kring inventeringsresultat och populationsberäkningar är av stor vikt för att öka toleransen för järv och förtroendet för förvaltningen.

4.3. Socioekonomiska aspekter

Rovdjursfrågan rymmer ett stort antal samhällsekonomiska aspekter²⁴. Ofta står olika ekonomiska intressen mot varandra och huvudfrågan är bevarandevärdet som ställs mot kostnader för exempelvis en näringsverksamhet. Socioekonomiska aspekter i rovdjursförvaltningen utgår

²³ Nationell förvaltningsplan för järv, sid 29

²⁴ En hållbar rovdjurspolitik, Prop. 2012:13/191, sid. 21

från rovdjurens sociala och ekonomiska påverkan på människors verksamhet och vardag. Den kan medföra både kostnader och nyttor, exempelvis rovdjursturism och rovdjursjakt, skador inom olika näringar, människors rädsla, påverkan på natur- och kulturvärden såsom renskötsel och fäboddrift samt möjligheter till övrig jakt och hur attraktiv landsbygden upplevs.

Risken för olägenheter och negativa socioekonomiska konsekvenser kan öka i områden där förekomsten av järv är mer koncentrerad. En minskad förekomst av järv i dessa områden kan bidra till att konflikten mellan berörda näringar och järv minskar och toleransen för järv därmed ökar. När Naturvårdsverket bedömer att förutsättningarna är uppfyllda kan licensjakt tillsammans med andra åtgärder, såsom bidrag och ersättningar för skador samt samråd och information, bidra till att minska konflikter mellan berörda näringar och järv. Eftersom det hittills inte har varit aktuellt med licensjakt efter järv i Norrbottens län, har skydds jakt använts för att förhindra allvarlig skada när Länsstyrelsen bedömt att det inte har funnits någon annan möjlig lösning.

4.4. Konsekvenser för länets huvudintressen

Rennäring – I Norrbottens län består järvens föda huvudsakligen av ren, både i form av jaktbyte och som kadaver. Järven brukar i regel föredra att nyttja andras fällda byten eller jaga småvilt, men i renskötselområdet är det sannolikt tillgängligheten på ren som påverkar valet av föda²⁵. Vidare kan järven, vid specifika snöförhållanden som gynnar dess jakt, orsaka stor skada på mycket kort tid, så kallad massdöd. Järvens predationstakt är dock vanligtvis förhållandevis låg i jämförelse med lodjurets. När lodjur och järv delar område finns det indikationer på att järv faller färre byten då den kan nyttja kadaver som lodjur lämnar kvar²⁶.

Jakt – Då den primära födoresursen för järv i Norrbotten är ren bedöms järven inte ha någon större påverkan på de klövviltarter som nyttjas av människan som jaktresurs. I sällsynta fall kan järven fälla älgar, men främst nyttjar den kadaver av älg samt slaktrester från älgjakt²⁷.

Turism – Målarter för rovdjursturismen i Norrbotten är idag främst björn. Järven uppskattas likväl av turister när den dyker upp vid åtelplatser för björn eller när en spårlopa upptäcks under vintertid.

4.5. Viltförvaltningsdelegationens roll

Vid framtagandet av målen för den regionala förvaltningsplanen och åtgärder för hur målen ska uppnås, har viltförvaltningsdelegationen en mycket viktig roll då ledamöterna representerar olika näringsverksamheter och intressen. Ledamöternas återkoppling mellan intresset och viltförvaltningsdelegationen är en viktig del i att säkerställa den regionala och lokala förankringen av förvaltningen. De bidrar med kunskaper och insikter om konsekvenser som

²⁵ Mattisson *et al.* 2016. Predation or scavenging?

²⁶ Mattisson *et al.* 2016. Predation or scavenging?

²⁷ Aronsson & Persson 2012. Järv i skogslandet

mål och förvaltningsåtgärder kan få på deras intresse eller näringsverksamhet vilka vägs in i förvaltningsarbetet för att beakta de socioekonomiska aspekterna. Ledamöterna i viltförvaltningsdelegationen utgör en länk mellan förvaltningsmyndigheten och samhället och kan därför bidra till ett ökat förtroende för förvaltningen.

För mer information kring socioekonomisk hänsyn och vad rovdjuren och rovdjursförvaltningen får för konsekvenser för olika näringsverksamheter och intressen, se propositionen "En hållbar rovdjurspolitik"²⁸, "Nationell förvaltningsplan för järv"²⁹ och den länsgemensamma förvaltningsplanen för rovdjur i det norra rovdjursförvaltningsområdet³⁰.

4.6. Trakasseri

Det finns ett problem med grupper och enskilda som motarbetar en del av förvaltningen av stora rovdjur. Vi ser en ökad polarisering som innehåller moment av hot och trakasserier men också faktaresistens och spridning av falsk information. Denna fråga lyfts allt mer politiskt men påverkar även den praktiska förvaltningen på länsnivå. Det kan gälla allt från hot och trakasserier mot myndigheter som beslutar om licens- och skydds jakt till angrepp på jägare och den sökande/skadelidande - antingen direkt eller via hot på sociala medier. Att de som beslutar om jakt utsätts för trakasserier kan vara en signal om att förtroendet för förvaltningen är lågt.

Det är viktigt att beslut tagna av myndigheterna respekteras och kan verkställas utan hot och trakasserier. Information till allmänheten om ansvarsfördelningen mellan förvaltande myndigheter, beredskap att tillhandahålla saklig information till medierna samt sammanställning av årliga rapporter om rovdjursförvaltning och -inventering, som allmänheten lätt kan ta del av, kan öka förståelsen för både den skadelidande och för myndighetens arbete, och därmed även respekten för beslutsfattandet. Alla parter måste vara observanta på utvecklingen och ansvaret ligger hos den enskilde att konsekvent polisanmäla alla former av hot.

4.7. Preciseringar av delmålet

- En större andel av befolkningen har förtroende för förvaltande myndigheter jämfört med tidigare genomförda undersökningar³¹.
- Samtliga samebyar arbetar med förvaltningsverktyget för att minska skador orsakade av rovdjur.

4.8. Åtgärder för att uppnå målet

- Länsstyrelsen informerar allmänheten om inventeringsresultatet och sammanställer årliga rapporter om rovdjursinventering och -förvaltning.

²⁸ En hållbar rovdjurspolitik, Prop. 2012:13/191, sid. 21-24

²⁹ Nationell förvaltningsplan för järv, sid 29-33 och 67-69

³⁰ Rovdjur i norra Sverige: Förutsättningar, förekomst och förvaltning, sid 33-49 och 54

³¹ En attitydundersökning om djur och natur i Norrbotten, Rapport 2021:11, s 34-36

- Länsstyrelsen informerar om ansvarsfördelningen mellan förvaltande myndigheter.
- Länsstyrelsen informerar allmänheten om var information om skador orsakade av de stora rovdjuren finns att tillgå.
- Länsstyrelsen och viltförvaltningsdelegationens ledamöter ska vara observanta på hur förekomsten av trakasserier utvecklas, diskutera den på möten och uppmana till att konsekvent polisanmäla hot i samband med jaktbeslut.

4.9. Uppföljning av delmål

- Sveriges lantbruksuniversitet genomför regelbundet nationella undersökningar av människors attityder till rovdjur och rovdjursförvaltning.
- Länsstyrelsen undersöker hur ledamöter och intressen uppfattar arbetet i länets viltförvaltningsdelegation och hur det påverkat förtroende för rovdjursförvaltningen.

5. Delmål 4 – Ingen illegal jakt efter järv

Rovdjursutredningen Mål för rovdjuren (SOU 2012:22) anger att det pågår en omfattande illegal jakt på stora rovdjur i Sverige. Mest utbredd bedöms den illegala jakten vara på järv, lodjur och björn i norra Sverige. Brottsstatistiken visar att Norrbotten är det län i Sverige där det anmäls flest brott avseende illegal rovdjursjakt³². Det är dock endast ett fåtal fall av illegal jakt som konstateras och än färre som lagförs vilket medför att omfattningen är svår att uppskatta ur ett förvaltningsperspektiv. Resultaten från en studie³³ som tittat närmare på omfattningen av dödsfall orsakade av illegal jakt (inklusive förmodad illegal jakt) visade på en årlig dödlighet hos järv på 60 % av den totala dödligheten i studieområdet i Norrbotten. Det konstaterades att den illegala jakten på järv har en stor påverkan på järvens populationsdynamik i Sverige; slutsatsen som dras är att den illegala jakten sannolikt är det som begränsar populationens tillväxt mest.

Ett verktyg för att minska den illegala jakten är att öka förtroendet för förvaltningen hos berörda parter och allmänheten. Regionalisering och förbättrat samarbete lyfts ofta fram som ett medel för ökat förtroende. Naturvårdsverket menar att flertalet rovdjursutredningar har framfört att samarbetet mellan länsstyrelse, polis och åklagarmyndighet behöver stärkas i detta avseende.

5.1. Precisering av delmål

- Berörda instanser har en bättre uppfattning om den illegala jaktens omfattning i länet och arbetar för att minska dess omfattning.

5.2. Åtgärder för att uppnå målet

- Länsstyrelsen deltar i nationellt och regionalt arbete mot illegal jakt.
- Länsstyrelsen arbetar för att förbättra samarbetet med polisen och åklagarmyndigheten, t ex bör de anmälningar som polisen får in delges Länsstyrelsen.
- Länsstyrelsen arbetar för att öka förtroende för rovdjursförvaltningen genom samverkan och gemensamma riktlinjer inom det norra rovdjursförvaltningsområdet, aktivt arbete med förvaltningsverktyget för rennäringen och information till allmänheten.
- Länsstyrelsen verkar för öppenhet i alla led.

³² Illegal jakt på stora rovdjur: Konflikt i laglöst land? Brottsförebyggande rådet, Rapport 2007:22

³³ Persson, J., Rauset, G. R., Segerström, P., Andrén, H., & Persson, J. (2011). Mortality and poaching of wolverines in Sweden. *A report to WWF Sweden*.

- Länsstyrelsen verkar för att järven ska kunna spridas i länet i dess naturliga habitat genom tillgängliga förvaltningsverktyg.

5.3. Uppföljning av delmål

- Polisen mäter antalet inkomna anmälningar avseende illegal jakt.
- Forskningen visar på att den illegala jakten minskar.